

Aan Provinciale Staten

Onderwerp:

Voorgenomen inzet Ruimtelijk Arrangement

Geachte Statenleden,

Dit jaar wil het Rijk met provincies afspraken maken om de nationale en regionale ruimtelijke opgaven een goede plek te geven. Die afspraken worden onderdeel van het 'Ruimtelijk Arrangement', een nieuw instrument dat is geïnitieerd door het Rijk. Het Rijk wil in juni met elke provincie een eigen Ruimtelijk Arrangement afsluiten bij het jaarlijkse Bestuurlijk Overleg Leefomgeving.

In de brief van gedeputeerde Koning d.d. 23 januari 2025 ([PZH-2025-867362256](#)) is aangekondigd dat Gedeputeerde Staten graag met u van gedachten wisselen over de voorgenomen inzet voor dit arrangement. Gedeputeerde Staten hebben in 2024 en maart 2025 over de inzet gesproken met bestuurders van gemeenten, waterschappen en maatschappelijke organisaties in Zuid-Holland. In deze gesprekken kwam steun om voor afspraken focus te leggen op een select aantal thema's; zoals realiseren van woningbouwvoorwaarden, uitvoering van groen in en om onze steden en dorpen en het beter benutten van ruimte voor economie.

De voorgenomen inzet van Gedeputeerde Staten, die mede gevoed is door gesprekken met onze gebiedspartners, treft u aan als bijlage van voorliggende brief. De uitkomsten van de gedachtewisseling over deze inzet met uw Staten worden benut bij het formuleren van een definitieve inzet door Gedeputeerde Staten voor het Ruimtelijk Arrangement. De definitieve inzet van Gedeputeerde Staten wordt ingebracht in de onderhandeling met het Rijk.

Programma NOVEX

Het arrangement is een uitwerkingsonderdeel van het nationaal programma NOVEX. Het programma NOVEX geeft regie aan het leggen van de ruimtelijke puzzel in samenwerking met provincies, gemeenten en waterschappen. Het zorgt voor samenhang in het ruimtelijke beleid, verbindt een veelvoud aan nationale programma's en het versnelt de uitvoering door te sturen op heldere voorwaarden en concrete uitvoeringsafspraken. Het programma NOVEX kent twee aparte sporen: een gebiedsgericht spoor en een spoor per provincie. Het door Provinciale Staten vastgestelde Ruimtelijk Voorstel en het Ruimtelijk Arrangement maken deel uit van het spoor per provincie.

In het gebiedsgerichte spoor werken provincies samen met Rijk, gemeenten en waterschappen parallel aan co-creërende gebiedsgerichte regie. In de NOVEX-gebieden, waarin diverse complexe opgaven samenkomen, is de inzet om te komen tot gedeelde ontwikkelperspectieven en uitvoeringsagenda's, inclusief investerings- en uitvoeringsafspraken voor de complexe opgaven die in deze NOVEX-gebieden spelen. Over de ontwikkelingen en voortgang in onze NOVEX-gebieden Zuidelijke Randstad, Groene Hart, Rotterdamse Haven en Schipholregio worden Provinciale Staten per NOVEX-gebied eigenstandig geïnformeerd.

Wat is een Ruimtelijk Arrangement?

Het Ruimtelijk Arrangement is een nieuw wederkerig instrument tussen Rijk en provincie(s), te zien als een langjarige bestuurlijke overeenkomst voor de afstemming van nationaal-provinciaal beleid. Het Rijk beoogt met elke provincie een afzonderlijk arrangement af te sluiten.

De minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening coördineert hierbij namens het Rijk tussen de diverse departementen. De provincies zijn gevraagd om te zorgen voor de afstemming met de gebiedspartners. De afspraken in het arrangement worden jaarlijks vastgelegd tijdens het BO Leefomgeving. Het arrangement is een interbestuurlijk afsprakenkader welke niet is vermeld in de Omgevingswet. Aanvankelijk gaf het Rijk aan de Ruimtelijke Arrangementen te willen benutten als één van de bouwstenen voor de Ontwerpnota Ruimte, die het Rijk voor de zomer van 2025 wil publiceren. Inmiddels vindt ontwikkeling van de Ruimtelijke Arrangementen en de Ontwerpnota Ruimte vanuit het Rijk parallel plaats.

In de afgelopen maanden is in IPO-verband (Interprovinciaal Overleg) veelvuldig met het Rijk gesproken over de insteek van het arrangement, wat het arrangement wel en niet kan bevatten én hoe het zich kan verhouden tot andere (sectorale) afspraken en trajecten. Dit levert het volgende beeld op:

- Het Rijk lijkt in het Ruimtelijk Arrangement nog geen ruimte te bieden voor:
 - *Afspraken over extra (financiële) middelen of directe wijzigingen in wet- en regelgeving;*
 - *Route voor investeringen met bestaande structuur, bijvoorbeeld voor infrastructurele investeringen waarvoor de MIRT-structuur geldt;*
 - *Afspraken die conflicteren met ontwikkelperspectieven, uitvoeringsagenda's en regionale investeringsagenda's NOVEX-gebieden;*
 - *Koppen op nationaal beleid.*
- Het Rijk lijkt in het Ruimtelijk Arrangement wel ruimte te bieden voor:
 - *Onderzoeks- en procesafspraken, die later kunnen toewerken naar afspraken over beleid, (financiële) middelen of regels;*
 - *Kansen voor (vastzittende) dossiers zonder bestaande overlegstructuur;*
 - *Samenhang met ontwikkelperspectieven, uitvoeringsagenda's en regionale investeringsagenda's NOVEX-gebieden. Met als kanttekening dat dubbele afspraken in het arrangement dan wel uitvoeringsagenda's geen meerwaarde bieden.*

Van Ruimtelijk Voorstel naar Ruimtelijk Arrangement

De ruimte in Zuid-Holland is schaars, terwijl de ruimtelijke opgaven groot zijn. Denk aan het woningtekort, de kwaliteit van de natuur en de energievoorziening. Deze hebben allemaal grote ruimtelijke impact. Eén ding is duidelijk: niet alles kan en niet alles kan overal. We zullen keuzes moeten maken binnen onze provincie. Om hier richting aan te geven hebben Provinciale Staten op 6 maart 2024 het Ruimtelijk Voorstel vastgesteld. Het Ruimtelijk Voorstel is een beleidsvoornemen dat stapsgewijs wordt vertaald in ons Omgevingsbeleid, onder meer in de herziening 2024 en 2025. Ook bevat het inbreng richting het Rijk over de ruimtelijke opgaven.

Het door uw Staten vastgestelde Ruimtelijk Voorstel bevat een set inhoudelijke vragen aan het Rijk t.b.v. een mogelijk Ruimtelijk Arrangement tussen Rijk en provincie (paragraaf 6.3 Ruimtelijk Voorstel). In het Statenbesluit (7625) is hierover besloten: 'Dit Ruimtelijk Voorstel en de daarin opgenomen koers op hoofdlijnen, inclusief de vragen aan het Rijk als vertrekpunt te hanteren voor het maken van nadere afspraken met het Rijk in een Ruimtelijk Arrangement.'

De set aan punten uit het Statenbesluit vormt dan ook het provinciale vertrekpunt voor het Ruimtelijk Arrangement. Het Rijk heeft tot op heden nog géén voorstel ontwikkeld met mogelijk in het arrangement te maken afspraken.

Inzet Gedeputeerde Staten voor Ruimtelijk Arrangement

Op basis van voorgaande inkadering hebben Gedeputeerde Staten de volgende overwegingen meegenomen in het formuleren van de voorgenomen inzet voor het Ruimtelijk Arrangement:

- Het Ruimtelijk Arrangement kan een instrument vormen dat integraal werken bij het Rijk versterkt en het gezamenlijk maken van integrale keuzes stimuleert;
- Het is een nieuw instrument dat stapsgewijs kan worden uitgebouwd in de jaarlijkse cycli bij het BO Leefomgeving. Gedeputeerde Staten zijn voornemens het arrangement te omarmen als groeimodel in de samenwerking met het Rijk;
- Inhoudelijk beogen Gedeputeerde Staten door te bouwen op het door uw Staten vastgestelde Ruimtelijk Voorstel, het bijbehorend Statenbesluit en de daaropvolgende afspraken en gesprekken met het Rijk van het afgelopen jaar, zoals in het BO Leefomgeving eind 2024;
- Inzet is deze eerste editie te richten op het vastleggen van de hoofdlijnen van de (ruimtelijke) koers uit het Ruimtelijk Voorstel met het Rijk. Daarbij wordt de focus gelegd op een beperkt aantal onderwerpen;
- Daarnaast is de inzet gericht op het creëren van een aantal doorbraken op urgente opgaven, zoals ook is besproken met onze gebiedspartners.

De inhoudelijke voorgenomen inzet voor het Ruimtelijk Arrangement treft u bijgaand bij deze brief aan.

Vervolg

De opbrengst van de bespreking in uw Statencommissie Ruimte en Milieu van 9 april 2025 nemen Gedeputeerde Staten mee in het bepalen van de definitieve inzet voor het Ruimtelijk Arrangement. Die inzet zullen Gedeputeerde Staten vervolgens inbrengen in de gesprekken met het Rijk. Naar verwachting wordt het Ruimtelijk Arrangement bekrachtigd tijdens het BO Leefomgeving op 2 juni 2025. In de GS-brief aan PS met de uitkomsten van het BO Leefomgeving zullen ook de uiteindelijke afspraken van het Ruimtelijk Arrangement worden vermeld.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,
secretaris,

voorzitter,

drs. M.J.A. van Bijnen MBA

mr. A.W. Kolff

Bijlagen

Voorgenomen inzet voor Ruimtelijk Arrangement Rijk-Provincie Zuid-Holland